

Variativitás és tankönyvkutatás

Lőrincz Julianna

1. Bevezetés

Dolgozatomban a nyelvi variativitás főbb elméleti kérdéseit, valamint a nyelvhasználat és az iskolai anyanyelvoktatás összefüggéseit vizsgálom. A nyelvi változatoknak minden iskolai osztályban szerepük van a szövegalkotási, valamint a kommunikációs készség kialakításában és fejlesztésében. A különböző szövegalkotási folyamatokban a nyelvhasználó minden esetben a nyelv variáns elemei közül válogat, és azokat a különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelően rendezi el. Így jöhet csak létre a konkrét kommunikációs szituációnak megfelelő, adekvát szöveg. Ezért is van nagy szerepe az anyanyelvoktatásban a nyelvi variativitás kérdéskörének.

A nyelvi variativitás kérdéseinek a grammatika és a jelentéstani ismeretek tanításában kiemelt helyet kell kapniuk az általános és középiskolai magyar nyelvtan anyagában egyaránt. A funkcionális szempontú grammatika és jelentés- és tan- oktatás elsődleges feladata, hogy olyan ismereteket adjon a tanulóknak, amelyeket a különböző kommunikációs helyzetekben létrehozandó szövegekben fel tudnak használni. A tanárnak azonban az anyanyelvi nevelésre jutó kis óraszám mellett nagyon oda kell figyelnie az arányokra is. Az oktatás különböző szintjein különböző mértékben súlypontoszva, a tananyagban a tantervhez igazodva, valamint a tantárgyi integráció elvét is figyelembe véve kell tanítania az elméleti és gyakorlati ismereteket.

A kommunikáció-központú anyanyelvoktatás, a kreatív szövegalkotás és szövegértés elsajátíttatása, a nyelvi, stilisztikai szempontból is adekvát szövegek létrehozásának (szövegprodukciónak) megtanítása a tanártól is megfelelő szakmai felkészülést követel, amely a tanulók kreatív nyelvelsajátítási készségének kialakításához elengedhetetlen. Különösen az ötödik-hatodik osztály nyelvi fejlesztése nehéz, mert az integrációs elvárások és a komplexitás, a funkcionális érvényesítéséhez való igazodás, a számtalan tantárgyi részterület (nyelv- tan, helyesírás, beszéd, olvasás, írásbeli és szóbeli szövegalkotás stb.) átfogó megtanítása igen komoly feladat elé állítja a tanárokat. Csupán a korábban alkalmazott hagyományos oktatási módszerekkel nem is tudja megtanítani és gyakoroltatni, valamint alkalmaztatni az összes szükséges ismeretet. A reflektív tanulás módszereivel és a kooperatív technikák alkalmazásával kell inspirálnia a tanulókat a magasabb szintű gondolkodási műveletek elvégzésére, ismereteik hatékony működtetésére (vö. G. Gödény, Koósé 2008).

2. A variativitás fogalmának elméleti háttere

A nyelv változásának természetes velejárói a nyelvi rendszerben folyamatosan végbemenő konvergens és divergens változások, így a variativitást az élő nyelvek természetes nyelvi fejlődési folyamataként kell értelmeznünk (vö. Gak 1998). A nyelv folyamatosan változik, a változás következtében létrejövő új nyelvi elemek pedig hosszabb-rövidebb ideig egymás mellett élnek a régebbi nyelvi elemekkel, különböző szövegtípusokban azonos denotatív, de eltérő pragmatikai jelentésekben. A funkcionális nyelvi variánsok egymás mellett élése a nyelv természetes variabilitásából adódik.

A variativitás formái az adott nyelvi szinttől és struktúrától függenek. Minden nyelvi szinten tetten érhetők a változások, és a létrejött variánsok típusai is többnyire jól elkülöníthetők. Szinkron aspektusban a variativitás a nyelvnek egyedi színezetet ad, amely a különböző nyelvhasználói csoportok, valamint az egyén mint a konkrét nyelvhasználói csoport tagja nyelvhasználatában realizálódik. Figyelembe kell azonban vennünk azt is, hogy a nyelv minden funkcionális változatában van ingadozási sáv is a nyelvi elemek használatában (vö. Szathmári 2001, 11).

2.1. A variativitás az egyes nyelvi szinteken

2.1.1. Fonológiai szint

A modern nyelvtudomány történetében először a Prágai Nyelvész kör kutatói állították fel a fonéma/allofon oppozíciót, melyben az invariáns a nyelvi rendszer szintjén élő fonéma, a konkrét kommunikációs helyzetekben pedig ennek variánsai, az allofonok jelennek meg. Így az anyanyelvi sztemerd fonémaváltozatoktól a nyelvjárási változatokon át az egyéni realizációig számtalan fonológiai variáns létezik a különböző szövegekben. Az egyes fonémavariánsoknak pedig a morféma variánsokban különböző mértékű jelentés-megkülönböztető szerepük lehet.

2.1.2. Morfémaszint

Ezen a szinten a rendszerhez tartozó invariáns a morféma, amelynek konkrét megvalósulásai, variánsai az allomorfok. Az allomorfok lehetnek tővariánsok, pl. *kő* / *kövek*, és toldalékvariánsok is, pl. *lépeget* / *látogat*. A morfémaszint a tőmorféma esetében közvetlenül érintkezik a lexémaszinttel. A variáns párok tagjainak vizsgálatában az alaki hasonlóság mellett a szemantikai jelentés kap központi szerepet. A tanításban a szótővariánsok stilisztikai értékére és más pragmatikai jelentéseire is fel kell hívni a tanulók figyelmét (vö. Szathmári 2001).

2.1.3. Lexémaszint

A lexémaszinten az invariáns a lexéma, ennek variánsai az allolexák, amelyek már nem egyetlen oppozíciós párként állnak szemben az invariánssal, hanem a szó különböző előfordulási környezetétől függően változnak (szótári szó, szóalak, szóelőfordulás). A szó meghatározása a különböző elméleti alapú nyelvészeti szakirodalomokban nem egységes. Például a strukturalista nyelvészetben a lexikai szón kívül megkülönböztetnek fonológiai, morfológiai és szintaktikai szót is (Juhász 1980, Kiefer, É. Kiss, Siptár 1999).

2.1.4. Szintaktikai szint

Szintaktikai szinten még a kexémaszintnél is nehezebb az invariánsok és variánsok oppozícióba állítása. A szintagmák szintjén vannak formai variánsok, amikor a denotatív szemantikai jelentés azonossága mellett az oppozíciós párok tagjai között minimális, azaz nem morféma-, hanem csak fonémaértékű alaki eltérés van. De a mondatok szintjén a formai variativitás nem lehet alapkritérium. A szintaktikai variativitás csak az információtartalmak egyértelmű azonosságát jelentheti, ami a szakirodalomban már a szintaktikai szinonimitással érintkező kérdés (vö. Dömötör 2004, Haader 2001, Lőrincz 2010).

2.1.5. Szövegszint

Szövegszinten is beszélhetünk variativitásról, ugyanis a konkrét kommunikációs helyzetekben létrejövő azonos témájú, stílustípusú szövegek egymás variánsai. A fordításelméleti szakirodalomban több kutató a forrásnyelvi szöveg mint invariáns variánsának tart minden adekvát célnyelvi szövegvariánst (vö. Popović 1980; Lőrincz 2007).

2.1.6. A nemzeti nyelv különböző változatainak variativitása

A nemzeti nyelvek különböző változatait is variánsoknak tekinthetjük. A magyarországi magyar nyelvnek területi variánsai a különböző idegen nyelvi környezetben élő és különbözőképpen variálódó, fejlődő anyanyelvváltozatok. Így vizsgálható az erdélyi, a szlovákiai, a szlovéniai, a kárpátaljai, az őrvidéki, a vajdasági, a horvátországi magyar nyelvváltozat is a magyarországi magyar nyelvi sztenderdhez mint invariánshoz viszonyítva (vö. Lanstyák 2006; Lőrincz 2009).

3. A variativitás mint tananyag a szlovákiai magyar nyelvtan könyvekben

Dolgozatom következő fejezetében elsősorban a morféma- és a lexémaszinten lévő variánstípusokat vizsgálom a szlovákiai magyar 5–9. osztályos nyelvtan könyvekben, a jelenleg érvényben lévő tantervi követelményekkel összhangban. A szintaktikai variánsok közül a mondatok variativitásával a 8. és 9. osztályos tankönyvekben találkozunk. Az anyag nagy terjedelmére való tekintettel itt most csak a vizsgálataim egy részét mutatom be.

3.1. A szlovákiai magyar művelődési sztenderd és a magyar nyelvtan könyvek

A szlovákiai magyar Művelődési sztenderd anyagából (Nagy 2001) csak a grammatikai ismeretek megalapozásában fontos ismeretanyagot és követelményeket emelem ki az érintett osztályok tanterve alapján:

3.1.1. Az 5. osztályos követelmények:

- a morfémák
- a hangalak és jelentés összefüggése
- a többértelműség
- a különböző nyelvi változatok megfigyelése, elsősorban a szókincsben (pl. szólásokban, közmondásokban stb.)

3.1.2. A vizsgált tankönyv: Bukorné Danis Erzsébet – Bolgár Katalin: *Magyar nyelv az alapiskola 5. osztálya számára*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. 2009.

A Szóalaktan (65–85. o.) című fejezetben a szerzők a hagyományos magyarországi nyelvtankönyvekhez hasonlóan tárgyalják a különböző morfémákat. A morfémák tanításakor az alakváltozatokkal is megismertetik a tanulókat. Nézzünk meg egy olyan feladatot, amelyben a többalakú tő- és toldalék morfémák felismertése a cél!

3. feladat (66. o.) Tegyetek az alábbi szótövekhez különböző toldalékokat, s az így képzett szavakat írjátok le a füzetetekbe!

- Pl. *kéz* – *kezek, kezes, kezet, kézből, kézhez*
tűz, só, üt, tanul, nyár

A feladat megoldása előtt tanári magyarázatként valószínűleg elhangzik, hogy nem minden szóalakban a szótári tő szerepel, hanem bizonyos toldalékos alakokban a szótári tő más alakváltozata.

3.1.3. A 6. osztályos követelmények:

- a szófajok (ismétlés)
- szövegalkotás, szövegértés
- a szavak több jelentésének, árnyalatainak jártasságszintű felismerése

3.1.4. A vizsgált tankönyv: Szuchy Magdolna 2001. *Magyar nyelv az alapiskola 6. osztálya számára*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava.

Az év eleji ismétlés című fejezetben az igeragozási ismeretek felidézésére és gyakoroltatására a Rövidebb és hosszabb felszólítások (38. o.) című gyakorlatban a tanulók feladata az egyes szám 2. személyű felszólító módú tárgyas ragozású igealakok alakváltozatainak helyes használata.

Figyeld meg a tárgyas ragozású igealakokat, és jegyezd meg helyesírásukat!

írd – írjad	add – adjad
kérd – kérjed	mondd – mondjad
mérd – mérjed	küldd – küldjed

A feladat megoldatásakor a tanárnak fel kell hívnia a tanulók figyelmét a kétféle alak jelentéskülönbségére. A szemantikai különbség az azonos denotatív jelentések mellett az egyes variánsok pragmatikai jelentéseiben mutatkozik meg (pl. stilisztikai érték, nyelvrétegbeli érték).

A gyakorlathoz a következő magyarázatokat fűzi a tankönyvszerző:

„A *d* végű ige-tőhöz az E/2. személyű **-d** személyrag közvetlenül kapcsolódik, így ebben az alakban kettőzött *dd*-t írunk” (38. o.).

A fenti magyarázattal kapcsolatban a következő megjegyzést tehetjük:

A tanárnak fel kell hívnia a tanulók figyelmét a *0* morféma szerepére. A rövid alakban a felszólító mód jelének hiánya a funkciós *0* morféma. Ez mint variáns oppozícióban áll a *-j* invariáns jelváltozattal (variánssal, alternánssal). A *-d* pedig egyes szám 2. személyű tárgyas igei személyrag! A tankönyvszerző ugyanis nem a morféma variativitásával magyarázza a szótári alaktól eltérő írásmódot, hanem a már tanult hangtani változással. A feladat instrukciója így kellő magyarázat híján félrevezetheti a tanulókat.

„A példák azt mutatják, hogy a hosszabb alakokban a **j** módjel teljesen hasonul a szóvégi **s**, **sz**, **dz**-hez, ezért **ss**, **ssz**, **ddz**-t írunk” (38. o.).

olvasd – olvassad	nézd – nézzed
játszd – játsszad	edzd – eddzed

De a következő mondattal is félreinformálhatja a tanulókat a feladathoz fűzött magyarázat, mert nem szerepel benne az az új ismeret, hogy a felszólító mód jele *s*, *sz*, *dz* változat (variáns):

„A **t** végű igeek rövidebb felszólító alakjaiban **sd**, **szd**, **tsd** betűket írunk” (38. o.).

Nem elég ugyanis a gyakorlat instrukciójában csak a szavak helyesírására utalni, ennél sokkal fontosabb a szó szerkezeti elemzése. Ha ez nem történik meg, a tanulók azt is hihetik, hogy a félkövérrel kiemelt betűcsoport egyetlen morféma!

Fontos, hogy a tanár a feladathoz fűzött magyarázatában felhívja a tanulók figyelmét a rövidebb és hosszabb alakok pragmatikai jelentéseinek különbségére is: a rövidebb alak kategorikusabb felszólítást fejez ki, míg a hosszabb udvariasabb, kérő/kérlelő forma.

3.1.5. osztályos követelmények:

- a szintaktikai ismeretek jártasságszintű elsajátítása
- szövegértés, szövegalkotás
- szókincsfejlesztés
- kreatív szövegalkotás: szövegátalakítás, stílusgyakorlatok különböző hangnemekben.

3.1.6. A vizsgált munkafüzet: Nagy Adorján 2010. *Munkafüzet magyar nyelvből* 8. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. 8. kiadás.

Az év eleji mondattani ismétlő fejezetben változatos kreatív gyakorlatokat találunk. Példaként emeljük ki a szintaktikai variativitás kérdéskörébe tartozó következő gyakorlatot:

3. feladat (15. o.) Változatos gondolkifejezés

Alkosd meg az alábbi egyszerű mondatok változatait! Változhatnak a szavak, módosulhatnak a mondatrészi szerepek, de csak addig, amíg az új mondat lényegében ugyanazt a gondolatot tartalmazza, mint az eredeti. Elemezd is a mondatokat!

Íme két minta:

Alapmondat: *Szavaink helyesírása a szabályzathoz igazodik.*

Változatok: *Szavainkat a szabályzat szerint írjuk.*

Szavaink helyesírása a szabályzatot követi.

Alapmondat: *A zsákot három helyen is kirágták az egerek.*

Változatok: *A zsákon három lyukat is rágtak az egerek.*

Három helyen is kilyukadt a zsák az egérrágástól.

Alapmondat: *A lelátó már megtelt a szurkolókkal.*

Változat(ok): .....

.....

Alapmondat: *A rossz jegyeim miatt a szüleim sokat búsultak.*

Változat(ok): .....

Alapmondat: *Kézmosás nélkül sosem ült asztalhoz.*

Változat(ok): .....

Alapmondat: *Ma egy órával később indult Prágába a vonat.*

Változat(ok): .....

Alapmondat: *A két író ismeretsége később barátsággá alakult.*

Változat(ok): .....

3.1.7. A 9. osztályos követelmények:

- szövegértés, -alkotás, -újraalkotás
- a szövegtani elméleti ismeretek készsége szintű elsajátíttatása: különös tekintettel a szövegértésre és a kreatív szövegalkotásra.

3.1.8. A vizsgált munkafüzet: Nagy Adorján 2010. *Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 9. osztálya számára.* Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. Ötödik kiadás.

A szerző az év eleji ismétlést a 8. osztályos tankönyvre építi. Ennek megfelelően a fentebb ismertetett gyakorlattípussal ismételteti át a tanulókkal a mondatvariabilitást is. A 8. és 9. osztályos feladatok között annyi különbség van, hogy az új gyakorlat nehezebb, mivel nem egyszerű, hanem összetett mondatokat kell alkotniuk a tanulóknak.

2. gyakorlat (3. o.) *Kifejezőbben*

Fogalmazd át a következő összetett mondatokat úgy, hogy a változatok lényegében ugyanazt tartalmazzák, mint az alapmondat!

Pl. Alapmondat: *Helyesen cselekedett-e, amikor beengedte az idegeneket?*

Változatok: *Helyesen tette-e, amikor beengedte az idegeneket?*

Hibázott-e, amikor beengedte az idegeneket?

A szintaktikai variánsok felismertetésének és alkalmaztatásának a különböző típusú szövegek megalkotásában is nagy szerepe van, ez a gyakorlat ezért alapul szolgálhat a szövegtani variativitás tanításához, és ezáltal a kreatív szövegalkotási készségek kialakításához is. Ugyanakkor segíti a tanulók szövegértési készségeinek fejlesztését is.

4. Összegzés

Az általános iskola felső tagozatán alapkövetelmény, hogy a tanulók felismerjék a legfontosabb összefüggéseket a hangok, a szóelemek és a belőlük szerkesztett szavak, a szavakból építkező szintagmák között. Ezek az ismeretek alapul szolgálnak a mondattani és szövegtani ismeretekhez.

A 7–8. osztályban kiemelten fontos a forma és a jelentés viszonyának megismertetése, hogy a későbbi tanulmányaik során a tanulók eljussanak az ismereteik készségszintű alkalmazásáig (vö. Lőrincz 2009; Medve–Szabó 2010).

A magyar nyelvtan tanításában a rendszerszemlélet és a funkcionalitás a legmegfelelőbb forma (vö. Antalné Szabó 2004, 63). Ahhoz, hogy ezeknek a követelményeknek a tanulók meg tudjanak felelni, olyan funkcionális szemléletű feladatsorokat kellene írni számukra, amelyekhez mintául szolgálhatnak Nagy Adorján itt elemzett munkafüzeteinek egyes gyakorlatai is.

Az egyes nyelvi szintek elemeinek funkcióját és jelentését figyelembe vevő anyanyelvi készségek kialakításakor fontos továbbá az is, hogy az alapvető grammatikai ismeretek elsajátíttatása mellett a szemantikai alapismeretekre is figyelmet fordítsanak mind a tankönyvszerzők, mind pedig a tankönyveket az oktatásban felhasználó pedagógusok.

Irodalom

Antalné Szabó Ágnes, 2004: A grammatikatanítás pedagógiája. In Zimányi Árpád (szerk.): *Szöveggyűjtemény az anyanyelvi tantárgy-pedagógia tanításához*. EKF Eger: Líceum Kiadó, 62–66. p.

Gak, V. G. Гак, В. Г., 1998: Виды языковых преобразований (A nyelvi változások típusai). Москва: Школа «Языки русской культуры».

Dömötör Adrienne, 2004: Mondatszerkezeti szinonímia és formai változatok. In Gecső Tamás (szerk.): *Variabilitás és nyelvhasználat*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XXXIV. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 73–79. p.

G. Gődény Andrea – Koósné Sinkó Judit, 2008: A nyelvhasználat fejlesztése komplex anyanyelv-pedagógiai módszerekkel a melléknevek gyakorlása közben. In *Anyanyelv-pedagógia*, 2008/3–4. sz. www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=136 Letöltve: 2010. aug. 25.

Haader Lea, 2001: Mikrodiakrónia és változásvizsgálat (az összetett mondatokban). *Magyar Nyelvőr* 125, 354–370. p.

Juhász József, 1980: Vázlatok a szó portréjához. In Rácz Endre–Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a mai magyar nyelv szókészlettana és jelentéstana köréből*. Budapest: Tankönyvkiadó, 99–120. p.

Kiefer Ferenc–É. Kiss Katalin–Siptár Péter, 1999: *Új magyar nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.

Lanstyák István, 2006: Alaki változatosság. In *Nyelvi változatosság a határon túli magyar szókincsben. Kisebbségkutatás* 1. szám, 60–73. p.

Lőrincz Julianna, 2009: *Nyelvi jelentés és variativitás. Szemantikai alapismeretek*. Komárom: Selye János Egyetem.

Lőrincz Julianna, 2010: A nyelvi variánsok helye és szerepe az anyanyelvoktatásban. In Boda István Károly – Mónos Katalin (szerk.) *Az alkalmazott nyelvészet ma: innováció, technológia, tradíció*. A XX. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus Debrecen, 2010. augusztus 26–28. kötete. Budapest – Debrecen: MANYE – Debreceni Egyetem, 2011. I. 352–359. p.

Medve Anna–Szabó Veronika, 2010: A mondattani elemzés lehetőségei az általános iskolában. *Anyanyelv-pedagógia* 1. szám: www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=235 (letöltve: 2010. július 20.)

Popovič Anton, 1980: *A műfordítás elmélete*. Bratislava: Madách.

Szathmári István, 2001: A funkcionális stilisztika és a szótőváltozatok. In Kugler Nóra és Lengyel Klára (szerk.) *Ember és nyelv. Tanulmánykötet Keszler Borbála tiszteletére*. Budapest: ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszéke. 301–304. p.

Vizsgált tankönyvek és tansegédletek

Bukorné Danis Erzsébet, 2001: Fogalmazástan az alapiskola 5–9. osztálya számára. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava.

Bukorné Danis Erzsébet – Bolgár Katalin, 2009: Magyar nyelv az alapiskola 5. osztálya számára. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava.

Nagy Adorján, 2001: Művelődési sztenderd magyar nyelvből és irodalomból az alapiskolák 5–9. évfolyama számára. Pozsony: Szlovák Köztársaság Oktatásügyi Minisztériuma.

Nagy Adorján, 2010a: Munkafüzet magyar nyelvből 8. 8. kiadás. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Nagy Adorján, 2010b: Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 9. osztálya számára. Ötödik kiadás, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Szuchy Magdolna, 2001: Magyar nyelv az alapiskola 6. osztálya számára. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Variativita a výskum učebníc (Zhrnutie)

Štúdia skúma súvislosti medzi jazykovou variativitou a výskumom učebníc na základe rozboru učebníc maďarského jazyka a učebných pomôcok pre vyšší stupeň základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským v Slovenskej republike.

Autor analyzoval učebnice pre piaty, šiesty, ôsmy a deviaty ročník a niektoré pracovné zošity k učebniciam, a to z toho dôvodu, že v súlade so vzdelávacími štandardmi sa žiaci v týchto ročníkoch stretávajú s okruhom otázok variativity pri štúdiu variantov na rovine morfolologickej a syntaktickej.

Vyučovanie v materinskom jazyku s dôrazom na komunikáciu, osvojovanie si kreatívnej tvorby a porozumenia textu, ako aj koncipovania adekvátnych textov z jazykového, štylistického hľadiska si zo strany učiteľa vyžaduje primeranú odbornú prípravu. Kvôli dosiahnutiu tohto cieľa by mali autori učebníc vytvárať také kreatívno-produktívne cvičenia, ktoré by poskytli poznatky aplikovateľné v praxi. Týmto kritériám však nezodpovedajú všetky analyzované učebnice v plnej miere.

Variability and Research of Schoolbooks (Summary)

This work analyses connections between linguistic variability and research of schoolbooks by studying schoolbooks and workbooks of Hungarian Grammar of the upper classes of Hungarian elementary school(s) in Slovakia.

The author of this study has focused on the schoolbooks and certain workbooks of fifth; sixth, eighth and ninth classes of school, as, according to the requirements of syllabus, students meet the questions of variability, studying morphologic and syntactic variants, in these classes.

Teaching mother tongue, with communication in the centre, making students learn creative production and appreciation of texts, teaching students create grammatically and stylistically adequate texts, which is essential to form creative language learning skills of students, require suitable professional skills of the teacher, too.

To reach these aims the authors of schoolbooks must write such creative-productive exercises and drills, which give pupils useful knowledge in practice. We must say, nevertheless, not all schoolbooks, examined by the author of this paper, meet these requirements entirely.